

Д. В. Турчак,
к. держ. упр., керівник Офісу підтримки відновлення
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-4887-2388>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.6.380

КУРС ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У ПОСТВОЄННОМУ ПЕРІОДІ

D. Turchak,
PhD in Public Administration, Head of Recovery Support Office

THE COURSE OF UKRAINE'S ECONOMIC POLICY IN THE POST-WAR PERIOD

Поточний стан національної економіки потребує реалізації чималого спектру системних змін задля досягнення ефективного економічного зростання. Економічний розвиток вважається важливим чинником, який здатен впливати на зміцнення державного суверенітету, національної самосвідомості та національної згуртованості. На сьогоднішній день в Україні вже можна спостерігати поступове відновлення міст та об'єктів, які зазнали пошкоджень або руйнації в ході бойових дій. Також і відновлюється робота бізнесу. Такі заходи слід вважати своєрідним реагуванням на нагальні та місцеві потреби та задачі поствоєнного відновлення. По закінченні військових дій розпочнеться період повномасштабного поствоєнного відновлення національної економіки не лише на загальнодержавному, але й на регіональному та галузевому рівнях. Через це дослідження стратегічних напрямів розвитку даного процесу набуває виняткової актуальності в сучасних умовах.

В статті наведено курс економічної політики України у поствоєнному періоді, зокрема відновлення інфраструктурних об'єктів, стимулювання інвестицій, розвиток експортно-орієнтованих галузей, цифровізації та інновації, перехід до зеленої економіки, а також розвиток людського капіталу. Визначено, що реалізація даних стратегічних напрямів розвитку української економіки у поствоєнний період повинні спрямовуватися на створення нових робочих місць та підвищення рівня зайнятості, досягнення макроекономічної рівноваги та стійкого економічного зростання, приєднання України до світових ринкових систем, а також підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів та послуг.

The current state of the national economy requires the implementation of a considerable range of systemic changes in order to achieve effective economic growth. Economic development is considered an important factor that can influence the strengthening of state sovereignty, national identity and national cohesion. Unfortunately, the armed aggression of the Russian Federation is leading to significant destruction of the national economy. Under current circumstances, Ukraine is experiencing significant losses of human capital, resources, infrastructure facilities, and there is also a decrease in purchasing power and business competitiveness, etc. The restoration of the national economy is one of the urgent tasks in the post-war period. Today, in Ukraine, one can already observe the gradual restoration of cities and facilities that were damaged or destroyed during hostilities. Business operations are also being restored. Such measures should be considered a kind of response to urgent and local needs and tasks of post-war restoration. After the end of hostilities, a period of full-scale post-war restoration of the national economy will begin not only at the national, but also at the regional and sectoral levels. Because of this, the study of strategic directions for the development of this process becomes exceptionally relevant in modern conditions. The identified strategic directions for the development of the national economy in the post-war period can significantly affect the long-term development of regions and states, determining their economic stability and social prosperity. The article identifies the main strategic directions for the development of the Ukrainian economy in the post-war period, in particular, the restoration of infrastructure facilities, investment stimulation, the development of export-oriented industries, digitalization and innovation, the transition to a green economy, as well as the development of human capital. It was determined that the implementation of these strategic directions for the development of the Ukrainian economy in the post-war period should be aimed at creating

new jobs and increasing the employment rate, achieving macroeconomic balance and sustainable economic growth, Ukraine's accession to world market systems, as well as increasing the competitiveness of domestic goods and services.

Ключові слова: державне управління, війна, поствоєнне відновлення, стратегічні напрями, національна економіка.

Key words: public administration, war, post-war recovery, strategic directions, national economy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Закінчення військових дій виступає ключовим моментом для постраждалих від збройної агресії регіонів та держав, оскільки вони мають чітко визначити оптимальні стратегічні напрями подальшого свого розвитку. Проте період поствоєнного відновлення не обмежується цільовим гуманітарним сприянням, включаючи також і багатоаспектні стратегії економічної відбудови та забезпечення стабільності як в політичній, так і в соціально-економічній сферах. Загальновідомо, що наслідки військової агресії породжують вагомі виклики та створюють нові перспективи для потерпілих регіонів. Зруйновані інфраструктурні об'єкти та втрата людських ресурсів неодноразово можуть співіснувати з перспективами розвитку, інновацій та змін. Визначені стратегічні напрями розвитку національної економіки у поствоєнному періоді можуть суттєво позначитися на довгостроковому розвитку регіонів та держав, визначаючи їх економічну стабільність та суспільне процвітання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дану проблематику досліджували такі науковці як Є. Болотіна, Н. Бугас, Р. Вишневський, Л. Войтович, Д. Гайова, Н. Гарасимчук, З. Гбур, О. Графська, О. Дудаш, Н. Калиновська, А. Калиновський, М. Корж, В. МIRONCHUK, О. Олійник, М. Пишний, А. Полчанов, М. Рябонь, М. Федик, Т. Цалко, А. Янчук та інші. Водночас, всупереч значній кількості досліджень, проблематика післявоєнного відновлення національної економіки є відкритою для подальшого аналізу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою даної статті є визначення курсу економічної політики України у поствоєнному періоді.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В сучасних умовах розвитку нашої держави, яка опинилася в центрі бойових дій, які зумовили значні руйнування, виняткової актуальності набуває проблема поствоєнного відновлення національної економіки. Економічна відбудова є здебільшого реконструктивною та потребує формування інноваційних моделей організації економічних структур, спрямованих на реалізацію можливостей висококваліфікованих кадрів, освітньо-наукової інфраструктури, а та-

кож впорядкування територіальної структури виробництва. Реформування соціально-економічної системи повинна забезпечити створення належних передумов для розвитку зайнятості, збільшення доходів, боротьби з бідністю, формування соціальної справедливості та сприятливого бізнес-середовища та інвестиційного клімату тощо.

Одним з важливих стратегічних напрямів розвитку національної економіки у поствоєнному періоді слід вважати бюджетний менеджмент та бюджетне планування. Через масштабне руйнування в державі та значне соціально-економічну напругу потрібно зосередитися на розробці ефективних механізмів бюджетного контролю з метою забезпечення оперативного та стабільного відновлення. При цьому важливою стадією даного процесу є "належний розподіл коштів, визначення пріоритетних областей для відновлення та забезпечення прозорості й ефективності використання ресурсів. Управління бюджетними ресурсами після війни передбачає не тільки ефективний розподіл наявних коштів, а й розробку стратегій, що дозволяють залучити додаткові ресурси, такі як міжнародна допомога, кредити та інвестиції" [1]. За відсутності значних фінансових можливостей слід оптимально розподілити бюджетні витрати на відбудову інфраструктурних об'єктів, соціальних програм, заохочення підприємництва та безпеку.

На поствоєнне відновлення національної економіки суттєво впливає державна політика, спрямована на залучення капіталовкладень та стимулювання інвестиційної активності. Інвестиції мають важливе значення у процесі відбудови економіки, оскільки дозволяють нарощувати виробничі потужності, модернізувати інфраструктуру та впроваджувати новітні технології. Вони вважаються визначальним фактором економічного відновлення та позначаються на абсолютно усіх аспектах економічного розвитку. Розвиток національної економіки у поствоєнному періоді вимагатиме значного фінансування для оновлення виробничих потужностей та відбудови зруйнованих інфраструктурних об'єктів. Водночас, "необхідно підвищувати конкурентоспроможність українських компаній на світовому ринку, залучати інновації, розвивати експортні можливості, а інвестиції є основним елементом у забезпеченні цих процесів. Відновлення зруйнованої інфраструктури (будинків, доріг, лікарень, шкіл тощо) є першочерговим завданням після закінчення бойових дій. Сьогодні об'єктивна ситуація для створення механізму державного партнерства стала більш актуальною. Реалізація масштабних проектів модернізації багатьох галузей економіки потребує значних інвестицій, потужним ресурсом яких може бути приватний сектор. Державно-приватне партнерство дає можливість залучити приват-

ний капітал для реалізації важливих проектів та зменшити фінансове навантаження на державу, що особливо актуально в нинішніх умовах" [2].

Безперечно, що важливе значення у фінансуванні курсу національної економіки у поствоєнному періоді матиме державний бюджет, коштом якого вже на даний час проводяться окремі заходи. Загалом можливими інструментами фінансування також є: "пряма бюджетна підтримка з боку міжнародних партнерів; концентрація грантового фінансування через спеціально створений цільовий фонд із багатьма партнерами; міжнародні позики; підтримка фінансового сектору у формі участі в спеціалізованих інструментах та гарантіях; механізми сприяння координації з інвестиціями приватного сектору" [3].

Отже, на нашу думку, варто погодитися з думкою З. Гбур, яка вважає, що "пріоритетними напрямками поточної національної економічної політики мають бути:

1) стимулювання виробничого потенціалу економіки та створення робочих місць;

2) заходи щодо зміцнення платіжного балансу та монетарної стабільності країни" [4].

Загалом, можна констатувати, що не лише наша держава, але й міжнародні партнери мають близькі погляди на стратегічні напрями розвитку національної економіки у поствоєнному періоді, що передбачають як подолання прямих наслідків військових дій, так і комплексну середньострокову програму (стратегію) розвитку держави. В цілому, "зелене відновлення може стати основою стратегії відбудови України після війни, що дозволить не лише вирішити екологічні проблеми, спричинені конфліктом, але й допоможе побудувати сучасну економіку, орієнтовану на довгострокову стійкість та процвітання" [5]. Крім того, "забезпечення енергетичної безпеки, через розвиток відновлюваних джерел енергії та зменшення залежності від імпортованих енергоресурсів, сприятиме зміцненню економічної стійкості країни. Не менш важливою складовою є збереження та розвиток трудових ресурсів, зокрема через повернення трудових мігрантів та інтеграцію іммігрантів, що стане важливим кроком у напрямку збереження демографічного балансу та забезпечення стійкого економічного зростання" [6]. Отже, "стратегія повоєнного відновлення, якою б вона не була, має створити нормативно-правові, інституційні та організаційні умови формування та розвитку економіки України у довгостроковій перспективі. Зважаючи на статус України як кандидата на вступ до ЄС, процес відновлення має відбуватися з урахуванням основних трендів політики ЄС — "зеленого курсу", циркулярної економіки, інклюзії, диджиталізації усіх сфер, тим більше, що ці політики підтримується й громадянами нашої країни" [7].

Сучасний світ розвивається в умовах глобальних загроз, зокрема кліматичні зміни, вичерпання запасів та цифровізація. Наша держава також не є винятком та потерпає від даних загроз, особливо в сучасних воєнних умовах та потреби в подальшому поствоєнному відновленні національної економіки. Беручи до уваги дані обставини, поєднання цифрової та зеленої відбудови національної економіки не тільки набуває виняткової актуальності, але й відіграє критично важливу роль для досягнення збалансованого розвитку держави. Як зазначають науковці, "поєднання інноваційних цифрових технологій з екологічно відповідальними рішеннями відкриває нові можливості для досягнення післявоє-

нного економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та поліпшення якості життя українців" [8]. Тому на нашу думку, задля ефективного поєднання цифрових та "зелених" змін у подальшому розвитку національної економіки потрібно:

— сформувати сприятливі передумови для розвитку новітніх технологій, зокрема сформувати належну нормативно-правову базу, фінансове сприяння та розробити відповідні інфраструктурні проекти;

— стимулювати розвиток освітньо-наукової сфери для підготовки кваліфікованих кадрів;

— забезпечувати участь бізнесу у цифрових та зелених змінах, зокрема з метою стимулювання інвестування;

— забезпечувати суспільство усією необхідною інформацією щодо переваг та подальших перспектив цифрових та зелених змін з метою популяризації та залучення ресурсів.

Як зазначають О. Графська, Н. Гарасимчук та О. Дудаш, "комплексний підхід, який включає реконструкцію інфраструктури, економічні реформи, розвиток людського капіталу, ефективне використання міжнародної допомоги та інституційні реформи, є критично важливим для успішної реалізації проектів післявоєнного відновлення" [9]. Так, планування відновлення життєво важливої інфраструктури відповідно до регіональних потреб, оперативне проведення приватизації підприємств державної власності та сприяння малому та середньому бізнесу, реформування освітньої галузі, а також організація міжнародної підтримки та приєднання до європейського співтовариства слід вважати своєрідним "пусковим механізмом" для реформ в процесі поствоєнної відбудови національної економіки. Водночас, акцентування на відбудові інституційного забезпечення та реалізація антикорупційних заходів дасть можливість покращити суспільну довіру до роботи владних органів. Тому, на нашу думку, реалізація вище наведених пропозицій дозволить ефективно реалізувати проекти поствоєнного відновлення, що, в свою чергу, забезпечить сталий розвиток національної економіки.

На превеликий жаль, збройна агресія Російської Федерації веде за собою значне руйнування національної економіки. За сьогоднішніх обставин, Україна зазнає суттєвих втрат людського капіталу, ресурсів, інфраструктурних об'єктів, а також спостерігається зниження купівельної спроможності та конкурентоспроможності бізнесу тощо. Відновлення національної економіки є одним з нагальних завдань у поствоєнний період. При цьому, сучасний стан варто розглядати, передусім, з точки зору пошуку стратегічних напрямів для розвитку національної економіки у глобальному масштабі, імпорто-експортної переорієнтації на нові ринки та пошуку нових партнерів.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, беручи до уваги все вище наведене, можна дійти висновку, що серед основних напрямів розвитку української економіки у поствоєнний період варто виокремити:

1. Відновлення інфраструктурних об'єктів. Так, прискорене відновлення зруйнованих внаслідок воєнних дій інфраструктурних об'єктів виступає невідкладним зав-

данням для забезпечення життєдіяльності та наступного економічного розвитку нашої держави.

2. Стимулювання інвестицій, що потребує створення сприятливих передумови для припливу капіталу (як вітчизняного, так і іноземного), що передбачає дерегуляцію, забезпечення інвестиційної безпеки та транспарентність бізнес-процесів.

3. Розвиток експортно-орієнтованих галузей (допомога підприємствам, які спеціалізуються на виробництві конкурентоспроможної продукції для експорту, дозволить посилити платіжний баланс та розвивати нові галузі економіки).

4. Розвиток цифровізації та інновації. Так, впровадження цифрових технологій, фінансування досліджень та інновацій стане важливим чинником для зростання продуктивності та економічної диверсифікації.

5. Перехід до зеленої економіки за рахунок розвитку відновлюваної енергетики, енергоефективності та екологічної відповідальності.

6. Розвиток людського капіталу (інвестування в освіту, охорону здоров'я, професійне навчання та соціальне забезпечення дозволить сформувати кваліфіковану робочу силу та підвищити рівень життєдіяльності населення).

Реалізація всіх вище наведених курс економічної політики України у поствоєнному періоді має спрямовуватися на створення нових робочих місць та підвищення рівня зайнятості, досягнення макроекономічної рівноваги та стійкого економічного зростання, приєднання України до світових ринкових систем, а також підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів та послуг.

Література:

1. Калиновський А.О., Мирончук В.М., Калиновська Н.Л. Стратегії відновлення економіки України після війни: роль фінансового менеджменту. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14445463>.

2. Пишний М.В., Олійник О.А., Вишневський Р.А. Інвестиційні моделі відновлення економіки України після війни. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 14. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14593400>.

3. Полчанов А.Ю. П Розвиток фінансового потенціалу держави в системі постконфліктного відновлення: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2018. 464 с.

4. Бур З. Стратегічні пріоритети публічного управління з відновлення України під час війни. URL: https://www.researchgate.net/profile/Vadym-Polishchuk/publication/369031910_Instrumenti_stabilizacii_finansovoi_sistemi_Ukraini_v_umovah_vijni/links/640613d357495059456d307e/Instrumenti-stabilizacii-finansovoi-sistemi-Ukraini-v-umovah-vijni.pdf#page=328.

5. Гайова Д., Бугас Н., Цалко Т. Управлінські виклики та можливості зеленої трансформації України після війни. *Економіка та суспільство*. 2025. № 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-56>.

6. Войтович Л.М., Федик М.В. Стратегія повоєнного відновлення економіки України в умовах євроінтеграції. *Економіка і суспільство*. 2024. Випуск 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-112>.

7. Янчук А.О. Економічна стратегія повоєнного відновлення як основа забезпечення національних інтересів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2024.

№ 5. С. 80—89. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2024.5/14>.

8. Болотіна Є.В., Рябоконь М.В., Корж М.В. Діджиталізація та еко-модернізація післявоєнної економіки України. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14955078>.

9. Графська О., Гарасимчук Н., Дудаш О. Пріоритети розвитку економіки в умовах піддявоєнного відновлення: аналіз світового досвіду. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-45>.

References:

1. Kalynovskyi, A.O., Myronchuk, V.M. and Kaly-novska, N.L. (2024). "Strategies for restoring the economy of Ukraine after the war: the role of financial management", *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, vol. 13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14445463>.

2. Pyshnyi, M.V., Oliinyk, O.A. and Vyshnevskyi, R.A. (2025). "Investment models for restoring the economy of Ukraine after the war", *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, vol. 14. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14593400>.

3. Polchanov, A.Iu. (2018), *Rozvytok finansovoho potentsialu derzhavy v systemi postkonfliktnoho vidnovlennia* [Development of the financial potential of the state in the system of post-conflict restoration]. ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine.

4. Hbur, Z. (2023). "Strategic priorities of public administration for the reconstruction of Ukraine during the war", available at: https://www.researchgate.net/profile/Vadym-Polishchuk/publication/369031910_Instrumenti_stabilizacii_finansovoi_sistemi_Ukraini_v_umovah_vijni/links/640613d357495059456d307e/Instrumenti-stabilizacii-finansovoi-sistemi-Ukraini-v-umovah-vijni.pdf#page=328.

5. Haiova, D., Buhas, N. and Tsalko, T. (2025). "Administrative challenges and opportunities of green transformation of Ukraine after the war", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-56>.

6. Voitovych, L.M. and Fedyk, M.V. (2024). "Strategy for the Post-War Recovery of the Ukrainian Economy in the Context of European Integration", *Ekonomika i suspilstvo*, vol. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-112>.

7. Ianchuk, A.O. (2024). "Economic strategy of post-war recovery as a basis for ensuring national interests", *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho*, vol. 5, pp. 80—89. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2024.5/14>.

8. Bolotina, Ye.V., Riabokon, M.V. and Korzh, M.V. (2025). "Digitalization and eco-modernization of the post-war economy of Ukraine", *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, vol. 8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14955078>.

9. Hrafska, O., Harasymchuk, N. and Dudash, O. (2024). "Priorities of economic development in the conditions of post-war recovery: analysis of world experience", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-45>.

Отримано редакцією журналу / Received: 10. 03.26

Процеженовано / Revised: 14. 03.26

Схвалено до друку / Accepted: 17.03.26